

WERELDWIJZER

MAURITIUS

ELISE VAN VLIET

INHOUD

Verrassend Mauritius	9	Frivole dames	33
		Een nieuwe tijd	34
		De slag van Grand Port	34
ACHTERGRONDEN	13	Britse bezetting, Franse cultuur (1810-1968)	34
Ligging en landschap	13	Afschaffing slavernij	35
Klein maar fijn	13	Bloeiende suikereconomie	35
Meer dan één eiland	13	Nieuwe lijfeigenen	36
Bubbels in de oceaan	13	Zeven plagen	36
Negen districten	14	Twee oorlogen	36
Afwisselend landschap	14	Op weg naar onafhankelijk- heid	37
Kustzone	15	Op eigen benen	38
Flora en fauna	17	Parlementaire democratie	38
Wetten van de jungle	17	Suiker en textiel	39
Verdwenen woud	17	Export Processing Zone	41
De dodo, walgvogel en pechvogel	17	Visserij	41
Exotisch groen	20	Toerisme	42
Zoogdieren uit verre landen	21	Ongelijkheid	43
Vleermuizen	21	De toekomst van Mauritius: Cybercity	43
Reptielen en amfibieën	21	Belangrijke jaartallen	44
Vogels	22	Bevolking en cultuur	44
Sprookjesachtige riffen	23	Immigrantenland	44
Koraal, een kwetsbare levensvorm	23	Dichtbevolkt eiland	45
Natuurbescherming	25	Afro-Mauritianen (creolen)	45
Plukjes beschermd groen	25	Indo-Mauritianen	45
Hoop voor de toekomst	25	Franco-Mauritianen	47
Vier eeuwen Mauritius	27	Sino-Mauritianen	48
Geschiedenis in 't kort	27	Algemene bevolking	48
Portugese ontdekkers	27	Leven en laten leven	49
Hollandse kolonisten (1595 - 1658)	27	Eén land, één volk?	49
Ontsnapte slaven	27	Samen naar de disco	49
Buitenpost van de Kaap	30	Geloof...	50
De gevolgen van een schipbreuk	30	... en bijgeloof	50
Tweede Hollandse tijd (1664-1710)	31	Gezinsleven	50
Mauritius wordt Île de France (1715-1810)	32	Huwelijk	52
Mauritius' Gouden Eeuw	32	Vrouwen	52
		Onderwijs	52
		Gezondheidszorg	53
		Architectuur	54

Muziek en dans	56	Websites	83
De séga: echo uit de slaventijd	56	Vaccinaties	83
Reggae en seggae	57	Uitdroging	83
Feesten en festivals	58	Zon	84
Elke dag feest	58	Duiken	84
Januari, februari, maart	58	Overig	84
April, mei, juni	62	Medicijnen	84
Juli, augustus, september	62	Medische zorg op Mauritius	84
Oktober, november, december	63	Naar Mauritius	85
Taal	64	Vliegen vanuit Europa	85
Meertalig eiland	64	Regionale vluchten	85
Literatuur	65	Airpass	85
Het volkslied	65	Doorvliegen naar Azië/ Australië	85
Eten en drinken	66	Aankomst op en vertrek van Mauritius	86
De Mauritiaanse keuken	66	Transfers vanaf het vliegveld	86
Op bezoek bij Mauritanen	69	Per boot	86
PRAKTISCHE INFORMATIE	71	Cruises	87
Voorbereiding	71	Bagage en kleding	87
Toeristische informatie	71	Reisdocumenten en verblijfsvergunning	87
Ambassades en consulaten	71	Invoerbeperkingen	88
Klimaat	71	Foute souvenirs	88
Beste reistijd	73	Verkeer en vervoer	89
Geldzaken	73	Wegverkeer	89
Prijsniveau	73	Reistijden	89
Reisorganisaties	74	Verkeersregels	89
Lokale touroperators	74	Autohuur	89
Vrijwilligerswerk en spirituele vakanties	74	Bus	90
Accommodatie	74	Taxi	91
Websites	75	Fiets, scooter en motor	91
Welke locatie?	75	Boot	91
Luxe en superluxe	76	Helikopter	91
Kleinschalig met karakter	77	Trein	92
Budget	77	Uit eten	92
Kamperen	80	Restaurants	92
Met kinderen naar Mauritius	80	Eten van de straat	93
Vlucht	80	Uitgaan	95
Verblijf	80	Casino's	95
Gezondheid	82	Bioscopen	95
Kinderactiviteiten	82	Culturele evenementen	95
Trouwen op Mauritius	82	Winkels en souvenirs	96
Trouwlocaties	83	Duty free	96
Vorbereidingen	83	Van alles wat	96
Gezondheid	83	Textiel	97
		Modelschepen	98

Markten en supermarkten	98	Het westen	167
Openingstijden	98	Flic en flac	168
Activiteiten en excursies	99	Wolmar	168
Boottochten	99	Tamarin: surf en zout	171
Buitensportactiviteiten	99	Grand Rivière Noire	172
Diepzeevissen	100	Charamel	175
Dolfijntochten	101	Plaine Champagne en Black River Gorges	
Duikbootsafar en onderwaterscooters	101	National Park	181
Duiken en snorkelen	101	De plateausteden	189
Ecotours	105	Moka	192
Eilandtours	105	Rose Hill en Beau Bassin	195
Fietsen	106	Quatre Bornes	195
Golfen	106	Vacoas en Phoenix	197
Jagen	106	Curepipe en Floréal	197
Paardrijden	106	Het oosten	205
Parasailing	107	Belle Mare	208
Tennis	108	Trou d'Eau Douce	210
Vogels kijken	108	De domeinen van het oosten	214
Waterskiën	108	Mahébourg	217
Wind- en kitesurfen	108	Omgeving Mahébourg	222
Zeilen	109		
Van A tot Z	113		
BEZIENSWAARDIGHEDEN	119	Het zuiden	229
Het beste van Mauritius	119	Souillac en omgeving	233
Het noorden	123	Le Morne	237
Grand Baie	123	Rodrigues	241
Pereybère	126	Port Mathurin	251
Trou aux Biches en Mon Choisy	127	François Leguat Giant Tortoise and Cave	
De noordelijke kustweg	131	Reserve	255
De noordelijke eilanden	133	Caverne Patate	257
Pamplemousses	140	Eilandjes	257
Port Louis, de hoofdstad	149	Verder lezen	269
Musea	155	Over de auteur	275
Omgeving Port Louis	164	Register	276

OPGENOMEN KAARTEN

Mauritius, ligging	10	Het westen	166
Mauritius, overzicht	12	Flic en Flac en Wolmar	169
Mauritius, fysisch en natuur	16	Black River Gorges	
Historische handelsroutes	29	National Park	182-183
Mauritius, hotels	78-79	De plateausteden	190-191
Het noorden	124-125	Curepipe	200-201
Grand Baie, Pereybère		Het oosten	206-207
en Trou aux Biches	128-129	Mahébourg	218
Botanische tuinen van		Het zuiden	230-231
Pamplemousses	142	Rodrigues	242-243
Port Louis	150-151	Port Mathurin	252

SPECIALE ONDERWERPEN

Mauritius in vogelvlucht	11	Monument voor een	
Verdreven volk	14	scheepsramp	133
Dodologie voor beginners	19	Round Island, unieke natuur	135
Het begin van een		Pompelmoes	143
geschiedenis	28	Beroemde postzegels	156
Slavenleed	33	Stadswandeling Port Louis	158
Een vergeten bladzijde	37	Rode besjes	181
Suikerriet, het groene goud	39	Parkregels	186
Belangrijke jaartallen	44	Herontdekking	195
Creoolse malaise	46	Weekmarkt	219
Mauritiaanse eigenaardig-		Achtergronden van Île aux	
heden	54	Aigrettes	225
Wegen naar niets	55	Bel Ombre in een nieuw	
Te veel van het goede	58	jasje	236
Heilig water	61	Monument voor Matthew	237
Creools, een taal in opkomst	65	Rodrigues in vogelvlucht	241
Gemis	67	Solitaire in beeld	250
Wat staat er op het menu?	94	Wandeling langs de oostkust	254
Bedreigde riffen	102	De historie van François	
Groen toerisme: de domeinen		Leguat	256
van Mauritius	122	Shoals Rodrigues	258
Fietstochten	131	Reisgidsen 'avant la lettre'	272

Verrassend Mauritius

Misverstanden

Over Mauritius bestaan twee hardnekkige misverstanden. Het eerste is dat Mauritius in de Cariben ligt (de lezer weet wel beter), het tweede is dat Mauritius uitsluitend is weggelegd voor de rijken der aarde. Zeker, dit eiland presenteert zich graag als exclusieve bestemming en wie wil kan er helemaal opgaan in de exorbitante luxe van 's werelds beste hotels. Maar ook met een beperkt budget valt op Mauritius prima vakantie te vieren.

Waar ligt Mauritius?

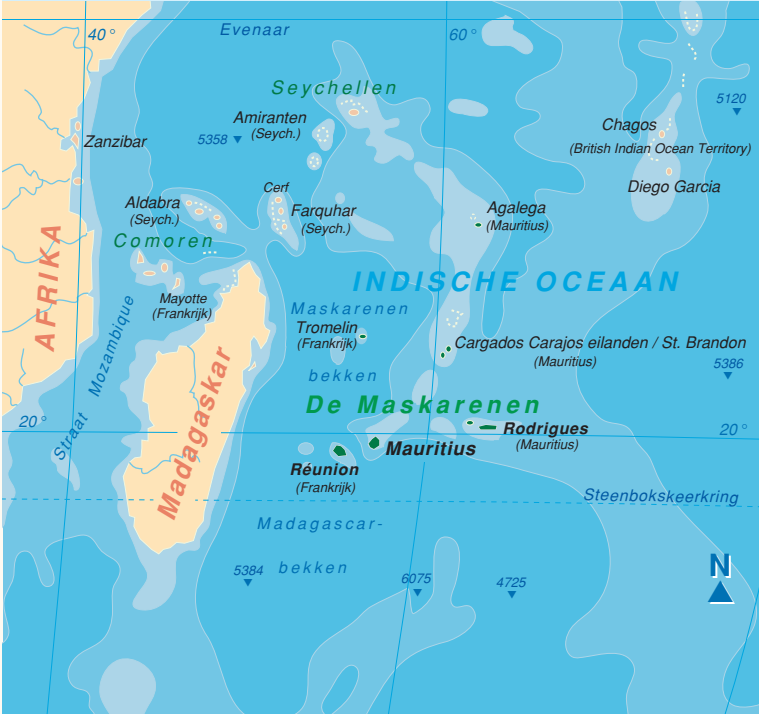
Ten oosten van Afrika. De uitgestrekte Indische Oceaan wordt hier onderbroken door de Maskarenen, een eilandengroep waar behalve Mauritius ook Rodrigues en het Franse Réunion deel van uitmaken. De archipel ligt op het zuidelijk halfrond, net boven de Steenbokskeerkring, 800 km ten oosten van Madagaskar, 1730 km ten zuiden van de Seychellen en 9543 km van Amsterdam. Rodrigues ligt 560 km ten noordoosten van Mauritius, Réunion 350 km ten zuidwesten ervan. De eilanden zijn alledrie van vulkanische oorsprong maar alleen Réunion, de grootste van de drie, heeft nog een actieve vulkaan. De Maskarenen danken hun naam aan de Portugese zeevaarder Pedro Mascarenhas, een van de eerste Europeanen die in de 16e eeuw in de buurt van Mauritius kwam.

Zeven goede redenen om naar Mauritius te gaan

- 1 Mauritius heeft bijna het hele jaar een aangenaam klimaat.
- 2 Mauritius is gemakkelijk vanuit Europa bereikbaar en er is weinig tijdsverschil.
- 3 De kwaliteit van de accommodaties, maaltijden en service ligt erg hoog.
- 4 Het azuurblauwe water rond het eiland is ideaal voor watersporten.
- 5 Bijzondere natuurgebieden vormen paradijsjes voor wandelaars en vogelspotters.
- 6 Behalve mooie stranden heeft Mauritius ook een interessante en gevarieerde cultuur.
- 7 De bevolking is vriendelijk en oprecht gastvrij; je voelt je er meteen welkom.

Van toevluchtsoord tot strandbestemming

Vanaf 1598 was Mauritius achtereenvolgens in handen van Hollanders, Fransen en Engelsen. Behalve thuisland van blanke plantage-eigenaren en hun Afrikaanse slaven was het eiland een toevluchtsoord voor Europese avonturiers, piraten, handelaren, bannelingen en ontdekkingsreizigers, onder wie Abel Tasman die de eerste kaart van Mauritius op papier zette. In de 19^e en 20^e eeuw vulden Chinese en Arabische handelaren en contractarbeiders uit India de regenboogcultuur aan. Na de onafhankelijkheid van Mauritius in 1968 kwam het toerisme op gang en groeide Mauritius uit tot een hoogwaardige vakantiebestemming, een voor alle seizoenen en elk budget.

MAURITIUS, LIGGING

Mauritius in vogelvlucht

Ligging: In de Indische Oceaan ten oosten van Madagaskar

Afmetingen: Circa 65 km lang en 47 km breed

Hoogste bergtoppen: Piton de la Petite Rivière Noire (828 m),
Pieter Both (823 m), Le Pouce (812 m)

Langste rivier: Grande Rivière Sud-Est (40 km)

Aantal inwoners: 1.274.189 (schatting 2008)

Grootste religies: Hindoeïsme, rooms-katholicisme, islam

Regering: Parlementaire democratie

Hoofdstad: Port Louis

Taal: Engels, Frans, creools en andere

Munteenheid: Mauritiaanse roepie (Rs)

Internationale telefooncode: +230

Historische band met Nederland

Behalve een paar plaatsnamen en wat archeologische vondsten in musea is er niet veel meer op Mauritius dat aan de Hollandse tijd herinnert. Maar toch is de bevolking onze voorouders nog niet vergeten. Iedereen kent van jongs af aan één belangrijke datum: 20 september 1598, de dag dat Hollandse zeevaarders voor het eerst voet op het eiland zetten en Mauritius zijn naam gaven. Voor de Mauritianen is dit het begin van hun geschiedenis. Nederlandse toeristen worden ook onmiddellijk geassocieerd met de uitgestorven dodo maar, zo voegt men er met een knipoog aan toe, het zij ze vergeven want de Hollanders brachten ook het suikerriet naar Mauritius, een van de belangrijkste economische pijlers.

In deze reisgids lees je alles over Mauritius wat het weten waard is. Na achtergrondinformatie over geografie, flora, fauna, geschiedenis, bevolking en cultuur volgt een hoofdstuk met veel praktische informatie. Het derde deel bevat beschrijvingen van de leukste bezienswaardigheden waarbij ook de hoofdstad Port Louis uitgebreid aan bod komt. Deel vier is geheel gewijd aan het zustereiland Rodrigues. Aan het eind van het boek zijn een literatuurlijst en een trefwoordenregister opgenomen.

Bon voyage!

ACHTERGRONDEN

LIGGING EN LANDSCHAP

Klein maar fijn

Van het lieflijke Cap Malheureux op het noordelijkste puntje tot Souillac aan de ruige zuidkust, Mauritius is uitermate boeiend en gevarieerd. Lange witte stranden langs de kust, groene heuvels in het oosten, vreemd gevormde bergen met diepe ravijnen in het zuidwesten en daartussen suikerrietvelden zover het oog reikt. En dat allemaal op een eiland dat iets kleiner is dan de provincie Zuid-Limburg. Een eiland dat bovendien bijna geheel omgeven is door koraalriffen die het land beschermen tegen de krachtige golven van de zee. Vanuit de lucht is prachtig te zien hoe het land overgaat in turkooizen lagunes die als een krans rond het eiland liggen. Ze vormen een mooi contrast met de lichte stranden en de inktblauwe oceaan.

Meer dan één eiland

Bij de Republiek Mauritius behoren behalve het hoofdeiland ook het geïsoleerde **Rodrigues** en een vijftigtal onbewoonde satellieteilandjes ook de 1200 km noordelijker gelegen **Agalega-eilanden** en de paradijselijke **Cargados Carajos-archipel**, vaak **St. Brandon** genoemd naar het hoofdeiland. Op Agalega werken een paar honderd Mauritianen in de kopra-industrie; St. Brandon bestaat van de visexport. Over het eilandje **Tromelin** bestaat een dispuut met Frankrijk. St. Brandon en Tromelin hebben beide een weerstation en een landingsbaan maar zijn (nog) niet toegankelijk voor toeristen. Rodrigues, Agalega en St. Brandon vallen onder verantwoording van het *Ministry of Rodrigues and Outer Islands*.

Bubbels in de oceaan

De Maskarenen zijn niet zoals Madagaskar van het vasteland van Afrika losgeraakt maar het product van onderzeese erupties. De eilanden maken deel uit van een langgerekte zeeberggrug. Mauritius borrelde acht à tien miljoen jaar geleden naar boven, Rodrigues is 'slechts' anderhalf tot drie miljoen jaar oud. Navolgende periodes van vulkanische activiteit gevolgd door erosie gaven de eilanden hun huidige vorm. De vulkanische oorsprong van Mauritius is nog goed te zien aan de geërodeerde bergtoppen en de zwarte basaltstenen aan de kust, langs rivieren en opgestapeld langs de randen van de suikerrietvelden. Elk jaar komen er nieuwe bij, ongemerkt naar boven gestuwd door onzichtbare tektonische krachten. Bij de overgang naar de 21^e eeuw werd op het midden van het eiland een achttien meter hoog milleniummonument onthuld, opgetrokken uit 3500 donkere basaltstenen, sommige miljoenen jaren oud. Bang voor een uit-

Verdreven volk

Mauritius bromt nog na over de Britse annexatie van de *Chagosarchipel*. De Chagoseilanden liggen bijna 2000 km ten noordoosten van Mauritius, even ten zuiden van de Malediven. Wetenschappers noemen het 'een biologisch juweel'. Sinds 1958 behoren de eilanden tot de *British Indian Ocean Territory*. Het hoofdeiland *Diego Garcia* werd door Engeland verhuurd aan de Amerikaanse marine, een 'top secret'-operatie. Na de overname zetten de Britten de ferryverbinding tussen Diego Garcia en Mauritius stop en werden de eilanden ontruimd. Zeer tegen hun zin werden de tweeduizend inwoners gedeporteerd naar Mauritius en daar vervolgens aan hun lot overgelaten. Een sterk staaltje van mensenrechtenschending. De Chagossianen (*Ilois* in het Creools) wonen op Mauritius grotendeels in de slums van Port Louis en worden beschouwd als tweederangsburgers. Bij rechtzaken die begin 21^e eeuw werden aangespannen om hun terugkeer te bewerkstelligen stelde de rechter de eisers in het gelijk maar de Britse regering wist dit in 2004 en 2008 in hoger beroep terug te draaien. Dit in samenspraak met de Verenigde Staten voor wie de eilanden tijdens de Golfoorlog en recentere operaties in Irak en Afghanistan van groot belang waren. De Amerikanen hebben er een modern militair bolwerk van gemaakt en kunnen geen pottenkijkers gebruiken. In 2009 hebben de Chagossianen hun zaak voorgelegd aan het Europese hof voor de rechten van de mens, hun laatste hoop. De ontwikkelingen zijn te volgen op www.chagossupport.org.uk. *Stealing A Nation* (2004), de aangrijpende documentaire van Johan Pilger, is te zien via www.moviesfoundonline.com/stealing_a_nationa.php.

barsting hoef je overigens niet te zijn: de vulkanen op Mauritius werken al 200.000 jaar niet meer.

Negen districten

Tijdens de koloniale periode werd Mauritius voor administratieve doeleinden verdeeld in negen districten, een verdeling die nog steeds geldt. Dit zijn kloksgewijs vanaf de hoofdstad: Port Louis, Pamplemousses, Rivière du Rempart, Flacq, Grand Port, Savanne, Rivière Noire en in het binnenland Moka en Plaine Wilhems. Rodrigues vormde na de onafhankelijkheid van Mauritius het 10e district maar is nu een min of meer onafhankelijk landsdeel. De belangrijkste haven van Mauritius ligt bij de hoofdstad Port Louis aan de westkust, het internationale vliegveld bij Plaisance aan de zuidoostkust.

Afwisselend landschap

Buiten een paar dichtbevolkte steden is Mauritius verbazend open, groen en rustig. Wanneer het suikerriet bloeit in juni en juli ligt er een zachtlila gloed over het eiland, in december overheerst het vlammeende rood van de flamboyant, ook 'fleur de l'année' genoemd omdat hij stevast bloeit rond Nieuwjaar. De rest van het jaar glanzen tientallen verschillende tin-

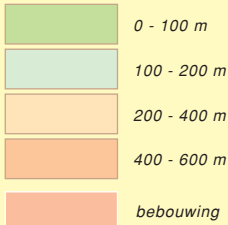

Rodrigues heeft een heel eigen landschap

ten groen je tegemoet van bossen, theeplantages en suikerrietvelden in verschillende stadia. Achter brede kustvlaktes ligt een vruchtbaar plateau, in het zuidwesten zijn hoogste punt bereikend in de Piton de la Petite Rivière Noire (828 m). Het plateau wordt begrensd door drie vulkanische berggruggen: Rivière Noire/Savanne, Moka en Bambou, resten van de oorspronkelijke kraters waaruit Mauritius ontsproten is. De bergen zijn niet hoog maar vallen wel op door hun aparte, grillige vormen. Direct herkenbaar zijn Le Pouce (812 m) die als een opgestoken duim in het landschap staat en de Pieter Both, die merkwaardige berg met bovenop een balancerende steen. Tientalle rivieren doorsnijden het eiland en vormen in het regenseizoen spectaculaire watervallen. De meeste waterwegen zijn kort en niet bevaarbaar maar wel geschikt voor het opwekken van elektriciteit. In het binnenland liggen ook een aantal grote kratermeren zoals het drinkwaterreservoir Mare aux Vacoas en het voor hindoes heilige Grand Bassin.

Kustzone

De zogenoemde 'Coastal Zone' van Mauritius bevat de stranden, de kuststrook daar net achter en de zee er vlak voor, inclusief al het leven dat daarin voorkomt. Deze zone is in meer dan één opzicht van groot belang voor Mauritius. Vissersfamilies zijn ervan afhankelijk voor hun bestaan, stadsbewoners komen er massaal verpozen op hun vrije dagen en de toeristenindustrie ontwikkelde zich tot voor kort voornamelijk langs de kust. Dit geeft een grote druk op de drinkwatervoorziening, elektriciteit, wegen en vervoer, en er zijn problemen met landerosie, vervuiling en afvalverwerking. Het overheidsbeleid ten aanzien van de kustzone (de staat is eigenaar en verhuurt de grond) laveert tussen de vaak tegengestelde belangen van het toerisme en die van andere kustzonegebruikers.

INDISCHE OCEAAN

Ile Ronde Ile aux Serpents

Ile Plate Ilot Gabriel

Coin de Mire

INDISCHE OCEAAN

0 10 km

FLORA EN FAUNA

Wetten van de jungle

De eerste mensen die Mauritius betraden troffen een subtropisch paradijsje aan, onaangeraakt en met een grote biodiversiteit. Miljoenen jaren hadden flora en fauna ongestoord een eigen, unieke evolutie kunnen doormaken op dit volledig geïsoleerde eiland. De dodo was daarvan slechts een van de vele opmerkelijke resultaten. Het hele eiland was bedekt met een dik woud van hardhout dat werd bewoond door wonderlijke reptielen en vele andere vreemdsoortige vogels. Zoogdieren waren er bijna niet, daarvoor ligt het eiland te ver van Afrika en andere continenten. De dieren hadden geen natuurlijke vijanden en leidden een vredig bestaan. Eind zestiende eeuw was het echter gedaan met de rust. Portugese en Hollandse zeevaarders brachten kippen, geiten en varkens naar het paradijs, en onbedoeld ook ratten die gek waren op vogel- en reptieleneieren. Hun rol bij de uitroeiing van de dodo en andere dieren was minstens even groot als die van de mens. Behalve de dodo zijn nog vele andere opmerkelijke dieren voorgoed verdwenen, waaronder de doejong (Indische zeekoe), verschillende soorten reuzenschildpadden, de *Didiosaurus mauritianus* (de grootste hagedis ooit) en de eveneens enorme zwarte vleugelloze papegaai. De mensen die hen zagen konden niet vermoeden dat ze nergens anders op de wereld voorkwamen.

Verdwenen woud

Van het oerbos dat Mauritius bedekte is nog maar heel weinig over. Door de import van uitheemse planten- en diersoorten kregen inheemse soorten het moeilijk. De oorspronkelijke vegetatie raakte verstikt door ecologische vreemdelingen zoals de agressief groeiende Chinese guave en de privet. Vogels, herten en apen verspreidden het zaad van deze planten en het hele aanzien van het bos veranderde. Hoeveel endemische soorten er zijn verdwenen is niet bekend. Op de Maskarenen komen nu nog ongeveer zevenhonderd soorten planten en bloemen voor die nergens anders op de wereld te vinden zijn. Meer dan driehonderd hiervan leven uitsluitend op Mauritius. Enkele hiervan zijn zeer zeldzaam geworden. Zo zijn van de nationale bloem van Mauritius, de *Trochetia boutoniana* of *boucle d'oreille* (letterlijk: oorring) nog maar een of twee exemplaren in het wild te vinden. De flora en fauna van Mauritius zijn door de IUCN (World Conservation Union) aangewezen als een van de meest bedreigde in de wereld.

De dodo, walgvogel en pechvogel

Mauritius en de dodo, ze worden vaak in één adem genoemd. De dodo (*Raphus cucullatus*, voorheen *Didus ineptus*), die merkwaardige, wat sullige loopvogel kwam alleen voor op Mauritius. Na de komst van Hollandse kolonisten legde hij in de 17e eeuw het loodje maar leeft in de 21e eeuw voort in de Mauritiaanse toeristenindustrie. Hij treedt daar op in stripverhalen en prentenboeken en is te zien op T-shirts, serviesgoed, kaartspelen en place-mats. Het dier is bovendien uitgegroeid tot icoon van verdwijnende flora en fauna over de hele wereld als gevolg van menselijke interventie.

Onbekend met natuurlijke vijanden waren de dodo's in het geheel niet bang voor mensen. Ze vormden een gemakkelijke prooi voor hongerige zeelui, die het dodovlees overigens helemaal niet zo lekker vonden. Niet voor niets gaven ze het dier de naam 'walgvogel'. Alleen het borstvlies was na lang koken nog enigszins te eten. Zonder enige scrupules verhalen de zeevaarders van het doodknuppelen van dodo's en andere vogels. De dieren werden meteen gebraden en opgegeten of gerookt of gezouten meegenomen als reservevoedsel tijdens lange zeereizen. Een enkel levend exemplaar bereikte Europa om daar als curiositeit op jaarmarkten tentoongesteld te worden.

De dodo

Voor de achtergebleven dieren

werd het leefgebied steeds kleiner evenals de beschikbaarheid van zoet water. Nog geen honderd jaar na zijn ontdekking was het gedaan met de dodo; het laatste levende exemplaar werd gezien in 1681. Iets later verdwenen ook twee neefjes van de dodo, de kluizenaar of solitaire op Réunion (*Raphus solitarius*) en een gelijknamige vogel op Rodrigues (*Pezophaps solitarius*).

Ons beeld van de dodo is vooral gevormd door vele fantasierijke 17e-eeuwse afbeeldingen, veelal kopieën van kopieën en gebaseerd op weinig nauwkeurige beschrijvingen van zeelui. Deze waren meer gericht op de culinaire aspecten van de dodo dan op zijn levenswijze.

Van de dodo's die Europa bereikten werden enkele exemplaren opgezet en in musea geplaatst. De kwaliteit ervan was slecht – men realiseerde zich niet welk een uniek materiaal men in handen had. In 1755 belandde de laatste opgezette dodo op de vuilnisbelt van een museum in Oxford. Een wakkere medewerker wist nog een kop en een voet te redden, de rest werd verbrand. Aan de hand van deze en andere overblijfselen maakten museumcurators replica's van de dodo. De exemplaren in musea van nu zijn dus niet opgezet maar namaak. Een reconstructie met ganzenveren is bijvoorbeeld te zien in het Natural History Museum in Port Louis op Mauritius. In Nederland kun je een dikke dodo bekijken in het Museon in Den Haag en een slankere, waarschijnlijk meer natuurgetrouwe versie in het Zoölogisch Museum van Amsterdam. De mooiste artistieke interpretatie van de dodo is misschien wel de tekening van de hand van Cornelius Saftleven (1638), ondergebracht in de collectie van Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam.

Dodologie voor beginners

DNA-onderzoek heeft aangetoond dat de dodo en de solitaire verwanten waren van de Nicobarenduif en andere duivensoorten uit Zuidoost-Azië. Afgaande op notities uit de tijd van de VOC kunnen we vaststellen dat het dier groter was dan een kalkoen maar kleiner dan een struisvogel. De reuzenduif had een forse kop, een kaal gezicht met een grote haaksnavel waarmee het noten en zaden kon kraken, een onhandig lichaam met rudimentaire vleugels, stevige hoge poten en een staartje met krulveren. Het verenkleed was grijsbruin tot wit. Schattingen betreffende het gewicht lopen uiteen van 12 tot 22 kilo. Verder weten we dat het vrouwtje ieder jaar slechts één ei legde, in een eenvoudig nest op de bodem van het bos. Van het gedrag en de gewoontes van de dodo is verder niet veel bekend. Ook weten we niet of het dier geluid maakte.

Wat overbleef na het uitsterven van de dodo (zijn naam komt van het Portugese *duodo* dat 'dom' of 'onnozel' betekende) was een lappen-deken van tegenstrijdige beschrijvingen, zeer uiteenlopende illustraties en slecht geconserveerde fragmenten van veren en botten verspreid over musea in de hele wereld. De dodo bleef een intrigerend verschijnsel voor kunstenaars en wetenschappers maar de kennis over de vogel laveerde altijd tussen mythologie en wetenschappelijke speculaties. Tot een paar jaar geleden.

In oktober 2005 deed een Nederlands-Mauritiaans onderzoeksteam onder leiding van Kenneth Rijdsdijk een opmerkelijke ontdekking in Mare aux Songes, een moerasgebied in het zuiden van Mauritius. Veertig zakken met botten, soms niet meer dan fragmenten van uitgestorven schildpadden, vleermuizen en vogelsoorten waaronder de dodo werden naar boven gehaald – een wereldnieuwte. Het belang van de vondst zit 'm in het feit dat in dezelfde modderlaag pollen, zaden, bladeren en houtresten zijn gevonden die veel kunnen vertellen over de omgeving waarin de dodo verkeerde. Voor het eerst kan gedegen wetenschappelijk onderzoek worden gedaan naar de leefwereld van de dodo voordat de mens in zijn leven kwam. Onder de naam Dodo Research Programme heeft een internationaal team van wetenschappers zich aan deze taak gezet. De leden ervan zijn onder andere verbonden aan het Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis in Leiden, TNO en het Natural History Museum van Londen. De bodem van Mare aux Songes werd na de eerste vondst nog een paar maal nader met succes onderzocht. Al dit onderzoek leverde ook Mauritius iets op: geld voor een nieuwe, permanente tentoonstelling over de dodo en zijn wereld in toeristendorp Grand Port 1810 bij Vieux Grand Port.

www.dodos.eu (Dodo Research Programme)

www.dodosite.com

www.extinct-species.com